

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu “Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par pārrobežu maksājumiem Kopienā”

COM(2008) 640 galīgā redakcija – 2008/0194 (COD)

(2009/C 228/11)

Padome saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 95. pantu 2008. gada 30. oktobrī nolēma konsultēties ar Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju par tematu

“Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par pārrobežu maksājumiem Kopienā”

Par Komitejas dokumenta sagatavošanu atbildīgā Vienotā tirgus, ražošanas un patēriņa specializētā nodaļa savu atzinumu pieņēma 2009. gada 11. martā. Ziņotājs — BURANI kgs.

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja 452. plenārajā sesijā, kas notika 2009. gada 24. martā un 25. (24. marta sēdē), ar 178 balsīm par, 3 balsīm pret un 1 atturoties, pieņēma šo atzinumu.

1. Secinājumi un ieteikumi.

1.1. Komiteja atzinīgi vērtē galvenās nostādnes, kas izvirzītas Komisijas priekšlikumā, kura pamatmērķis ir tiešā debeta maksājumus iekļaut maksājumu darījumos, uz kuriem attiecas regula par pārrobežu maksājumu sistēmām. Kopumā šī iniciatīva atbilst Komisijas centieniem panākt, lai *euro* zonā pārrobežu maksājumi tiktu uzskatīti par iekšzemes maksājumiem.

1.2. Dažas pārdomas izraisa fakts, ka pārrobežu tiešā debeta maksājumu apstrāde ir dārgāka par valsts robežās notiekošu līdzīgu darījumu apstrādi. Tādēļ EESK aicina Komisiju nodrošināt pārredzamību un sniegt informāciju par kārtību, metodoloģiju un pētījumu avotiem, kurus tā izmantojusi, lai nonāktu pie dažādiem secinājumiem. Lai pieņemtu līdzsvarotu lēmumu, ir jāpārzina fakti.

1.3. Tāpat jāatgādina: ja saskaņā ar ierosinājumu regula stātos spēkā 2009. gada novembrī, neatliktu daudz laika izstrādāt saimnieciskos plānus, jo to nevar izdarīt bez juridiskās noteiktības par “daudzpusējas savstarpējās apmaiņas maksu” (*Multilateral Interchange Fee* — MIF).

1.4. Priekšlikumā iekļautas arī divas prasības dalībvalstīm: ja valstī vēl nav iestādes, kas atbild par maksājumu sistēmām, tad tādu izveidot, kā arī izveidot atbilstošas struktūras sūdzību izskatīšanai. EESK uzskata, ka lielākajā daļā valstu šādas struktūras kādu laiku jau pastāv. Tādos gadījumos Komiteja brīdina par risku radīt jaunas struktūras, kuru funkcijas dublētu pastāvošo struktūru funkcijas vai pilnībā vai daļēji pārklātos ar tām.

1.5. Cita prasība dalībvalstīm ir “iedarbīgu, samērīgu un preventīvu” sankciju piemērošana tiem, kas regulas noteikumus neievēro vai tos pārkāpj. EESK tam piekrīt, bet norāda, ka dažādās valstīs veikto pasākumu salīdzinošā pētījuma publicē-

šana ļautu novērtēt, cik lielu nozīmi regulai piešķir katra dalībvalsts.

1.6. Regulu piemēro tikai tām valstīm, kas pievienojušās monetārajai savienībai. Valstis, kas ir ārpus *euro* zonas, var izvēlēties regulu piemērot savai valūtai. Tas, ka neviena valsts nav izmantojusi šo iespēju, ir viela pārdomām par valstu ieinteresētības pakāpi attiecībā uz šādu iniciatīvu lietderību.

2. Ievads.

2.1. Regula (EK) Nr. 2560/2001 par pārrobežu maksājumiem Kopienā ir spēkā no 2001. gada 31. decembra. Tajā paredzēts, ka katrā dalībvalstī pārrobežu maksājuma darījuma izmaksas ir vienādas ar tāda paša iekšzemes maksājuma izmaksām. Tā pašlaik ir piemērojama pārskaitījumiem, elektroniskajiem maksājumiem, dažāda veida maksājumiem ar kartēm, skaidras naudas izņemšanai no bankomātiem. Saskaņā ar Komisijas priekšlikumu regulas, kurai būtu jāstājas spēkā 2009. gada 1. novembrī, darbības jomā tiek iekļauti tiešā debeta maksājumi, tiek uzlabota sūdzību izskatīšanas sistēma un vienkāršota statistikas datu sniegšanas sistēma.

2.2. Komisijas mērķis ir uzlabot iekšējā tirgus darbību attiecībā uz maksājumu pakalpojumiem *euro*, lai iekšzemes un starptautiskajiem darījumiem tiktu piemēroti vieni un tie paši noteikumi, tādējādi nodrošinot ietaupījumus un priekšrocības gan patērētājiem, gan ekonomikai kopumā. Īpaša uzmanība jāvelta strīdu izšķiršanai, lai risinātu patērētāju apvienību izvirzītos problēmjautājumus, bet statistikas ziņojumu sniegšana nozīmē lielu administratīvo slogu un lielas izmaksas kredītiestādēm.

2.3. EESK atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu un piekrīt tās galvenajām nostādnēm; vienlaikus Komiteja vēlas izteikt dažas piezīmes un ierosinājumus, tādējādi tiecoties sniegt lietderīgu ieguldījumu notiekošajās diskusijās.

3. Vispārīgas piezīmes.

3.1. Pēc Komisijas uzstātajās prasībās vairāku gadu garumā banku nozare ir izveidojusi infrastruktūru vienoto *euro* maksājumu veikšanai (*Single Euro Payments Area – SEPA*), kas pašlaik darbojas apmierinoši gan no tehniskā un organizatoriskā viedokļa, gan izlīdzinot starptautisko un iekšzemes maksājumu izmaksas. Komisija apgalvo, ka iepriekš minēto “regulu tādēļ var uzskatīt pat *SEPA* aizsākumu”.

3.2. Tie ir sasniegumi, par kuriem var paust gandarījumu. Tomēr saglabājas būtiskas šaubas par to **atbilstību vienotā tirgus vispārējiem principiem**. Pirmkārt, vienotā *euro* maksājumu telpa (*SEPA*), ir paredzēta, lai risinātu **euro maksājumu** jautājumu. Valstis, kas neietilpst *euro* zonā, negūst nekādas priekšrocības, ja vien tās neveic maksājumus vienotajā valūtā. Var apgalvot, kas pēc paplašināšanās *SEPA* aptver **lielāko daļu maksājumu darījumu** Kopienas iekšienē un pastāv dažādu ātrumu iekšējais tirgus.

3.3. Otrkārt, **vienlīdzīgi noteikumi** iekšzemes un starptautiskajiem maksājumiem **ir piemērojami tikai katrā atsevišķā valstī**. Atšķirības starp valstīm joprojām pastāv, un dažos gadījumos tās ir pat ievērojamas. Tomēr atšķirības starp *euro* zonas valstu kopumu un valstīm, kas ir ārpus tās, ir vēl izteiktākas. Spēkā esošajā regulā paredzēts, ka to var brīvprātīgi piemērot arī valstis, kas atrodas ārpus *euro* zonas, tomēr līdz šim šāda iespēja nav plaši izmantota. Vispārīgi var secināt, ka **atbilstoša cenu konverģence ES vēl ir tāls mērķis**.

3.4. Turklāt cenu konverģence vēl nenozīmē ka iespējams panākt to viendabīgumu. Varētu tomēr panākt progresu ceļā uz pārredzamību un labāku atbilstību patērētāju prasībām, ja katrā valstī tiktu veikta rūpīga **salīdzinošā izmaksu analīze**. Pastāv ievērojamas atšķirības infrastruktūru izmaksās, nodokļu un sociālajās izmaksās, iekšzemes un starptautisko maksājumu organizācijas izmaksās un to apjomā. Šāda veida analīze varētu arī sniegt derīgas norādes par to, cik pamatots ir lēmums regulā iekļaut **visus** pārrobežu elektronisko maksājumu instrumentus.

4. Īpašas piezīmes.

4.1. Ar 1. panta 3. punktu no regulas darbības jomas tiek izslēgti maksājumi, ko maksājumu pakalpojumu sniedzēji veikuši **uz pašu rēķina**. Vajadzētu izslēgt arī pakalpojumus, ko veic **citiem maksājumu pakalpojumu sniedzējiem**. Komisija apgalvo, ka noteikumi jāsaprot tieši tā. Tādā gadījumā EESK ierosina pantu formulēt precīzāk un uzskata, ka būtu pretrunīgi, ja pakalpojumu sniegšanas brīvība tieši starp profesionāļiem netiktu piemērota citiem profesionāļiem, kas izmanto profesionāļu starpnieku pakalpojumus.

4.2. Regulas 2.panta 1. punktā precizēts, ka regula attiecas **tikai uz elektroniskajiem maksājumu līdzekļiem**. Tātad tā neattiecas uz maksājumu instrumentiem, kuriem izmanto papīru, piemēram, čekiem un vekseliem. EESK tam pilnībā piekrīt, tomēr norāda, ka atšķirības dažādās valstīs piemērotajā komisijas maksā par šiem pakāpeniski izzūdošajiem maksājumu instrumentiem ir pārāk lielas, lai tās pamatotu tikai ar izmaksām. Piemēram, dažās valstīs augstu komisijas maksu, iespējams, piemēro ne tikai tādēļ, lai segtu izmaksas, bet arī kā **veidu, kas cilvēkus attur** no to izmantošanas elektronikas laikmetā. EESK atbalsta šādu pasākumu.

4.2.1. Turklāt 2. panta atsevišķā punktā vajadzētu izskaidrot minētā panta 1. punktā minēto jēdzienu “elektroniski maksājumu darījumi”. Ņemot vērā maksu par jauktajām tehnikām un saskaņā ar vispāratzītu praksi, jaunajā punktā vajadzētu nepārprotami noteikt, ka **elektroniski maksājumu darījumi neietver instrumentus, kuru pamatā ir papīra izmantošana**.

4.3. Jauninājums ir ieviests 1. panta 2. punktā: regulas piemērošana pārrobežu maksājumiem līdz 50 000 *euro*, ietverot **visus elektroniskos maksājumu instrumentus, tostarp tiešā debeta maksājumus**. EESK uzskata, ka attiecībā uz tiešā debeta maksājumiem ir lietderīgi izteikt dažas iebildes.

4.3.1. Tiešā debeta maksājumu gadījumā *SEPA* sistēma atšķiras no valstu sistēmām un ir sarežģītāka un detalizētāka. Starptautiskā tiešā debeta maksājuma maksas izlīdzināšana atbilstoši maksai par iekšzemes darījumu var apdraudēt principu, ar kuru saskaņā produktu vai pakalpojumu nevar pārdot zem pašizmaksas. Turklāt bieži vien kredītiestādes reklāmas nolūkos tiešā debeta maksājumu sistēmas, ko izmanto uzņēmumi, nevis individuālie patērētāji, saviem klientiem piedāvā ar labvēlīgiem nosacījumiem. Nosacījumi iekšzemes darījumiem tiek aprēķināti, lai segtu izmaksas, izmantojot zemu peļņas sliekšni, bet tos nevarētu attiecināt uz dārgākiem starptautiskajiem darījumiem. EESK ierosina **tiešā debeta maksājumus uz laiku izslēgt no regulas**, ar nosacījumu, ka tie tiks ieviesti, kad neatkarīga ekspertīze apstiprinās, ka nepastāv cenu un konkurences izkropļojuma risks.

4.3.2. Jebkurā gadījumā un, ievērojot pārredzamības pamatprincipu, Komisijai savs pētījums būtu jāpublicē, jo sevišķi tā daļa par iekšzemes un starptautiskajām izmaksām, un skaidri jānorāda kā, no kādiem avotiem un ar kādu metodoloģiju informācija ir iegūta un analizēta. Ja minēto elementu trūkst, jebkāda nostāja var likties nepamatota un nelīdzsvarota.

4.3.3. Turklāt EESK vērs uzmanību uz to, ka jaunajai regulai būtu jāstājas spēkā 2009. gada 1. novembrī. Šis termiņš šķiet pārāk tuvs, lai izstrādātu vidējā termiņa un ilgtermiņa saimnieciskos plānus. Lai izstrādātu šādus plānus, svarīga ir juridiskā noteiktība par daudzpusējās savstarpējās apmaiņas maksu (*MIF*).

4.4. Regulas 3. pantā apstiprināts spēkā esošajā regulā paredzētais princips: pārrobežu maksājumu komisijas maksai **jābūt tādai pašai kā maksai, ko tas pats pakalpojumu sniedzējs iekasē** par atbilstošiem iekšzemes maksājumiem. Šķiet, ka 2001. gadā pieņemtais noteikums tiek apmierinoši ievērots; tomēr pētījums šajā jautājumā norādītu, ka daudzās valstīs pastāv **lielas atšķirības starp izmaksām pārskaitījumiem euro un citās valūtās**. Tā ir diskriminācija, kas skar iedzīvotājus, kuri dzīvo ārpus euro zonas.

4.5. Nozīmīgs jauninājums ir ieviests 5. pantā: no 2010. gada 1. janvāra tiek atcelts **ziņošanas pienākums par pārskaitījumiem** līdz EUR 50 000, bet no 2012. gada 1. janvāra tas tiek atcelts pilnībā. Šī prasība, lai savāktu maksājumu bilances uzskaitē nepieciešamos datus, izraisīja problēmas un radīja lielas izmaksas. Dalībvalstis varēs iegūt datus, izmantojot citas sistēmas. EESK pilnībā atbalsta šo noteikumu.

4.6. Saskaņā ar 6. pantu dalībvalstīm jāieceļ iestādes, kuru pienākums ir nodrošināt regulas ievērošanu. Šāda prasība jau pastāvēja, un, šķiet, ka parasti tā tiek ievērota. Svarīgāks ir 7. panta noteikums, kurā paredzēts pienākums dalībvalstīm izstrādāt **sūdzību** un ārpustiesas strīdu **izskatīšanas procedūras**, tādējādi atbilstoši informējot sabiedrību. Šos uzdevumus var pildīt jaunas *ad hoc* struktūras vai jau esošās struktūras. EESK tam piekrīt, bet tikai attiecībā uz valstīm, kur šādas struktūras

vēl nepastāv, un brīdina par risku radīt jaunas struktūras, kuru funkcijas pārklātos ar esošo struktūru funkcijām. Komiteja turklāt norāda, ka ir maz ziņu par šādu struktūru darbību, bet jo īpaši par to skaitu, veidu un izskatīto lietu iznākumiem. Pilnīgas un pārredzamas informācijas trūkums traucē veikt **nopietnu pētījumu par prasību neizpildīšanas gadījumu raksturu un to faktisko skaitu**.

4.7. Saskaņā ar 10. pantu dalībvalstīm jāpieņem **“iedarbīgas, samērīgas un preventīvas”** sankcijas, ko piemēro par regulas pārkāpumiem, un jāziņo Komisijai par pieņemtajiem noteikumiem. Līdzīgi kā iepriekšējā punktā, arī šajā gadījumā ieinteresētajām pusēm jāsaņem **atbilstoša informācija**, lai vismaz varētu **novērtēt, cik lielu nozīmi katra dalībvalsts piešķir regulas ievērošanai**.

4.8. Atbilstoši 11. pantam dalībvalstis, kas atrodas ārpus euro zonas, **regulu var piemērot savai valūtai**. Tas atrisinātu problēmas un novērstu diskrimināciju, uz ko EESK norādīja 4.6. punktā. Pagaidām tomēr šķiet, ka dalībvalstis ir diezgan atturīgas pret šo priekšlikumu vai uz to neatsaucas vispār. EESK nevēlas izteikt piezīmes par šo aspektu, bet aicina Komisiju nopietni pārdomāt dažu risinājumu iedomāto popularitāti.

4.9. Regulai būtu jāstājas spēkā 2009. gada 1. novembrī. Līdz (2012. gada 31. decembrim) Komisijai vajadzētu iesniegt ziņojumu par *IBAN* un *BIC* kodu darbību, bet līdz 2015. gada 31. decembrim — ziņojumu par regulas piemērošanu. Šajā sakarā EESK nav citu piezīmju, bet tā vēlas uzsvērt 4.6. punktā un 4.7. punktā minēto prasību par pilnīgākas informācijas sniegšanu ieinteresētajām pusēm.

Briselē, 2009. gada 24. martā

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Mario SEPI